Spedizione in abbonamento postale
Poštnina plačana v gotovini

Prezzo - Cena Lir 0.40

Slovenski dom

Štev. 124. *V Ljubljani, v sredo, 3. junija 1942-XX.* Leto VII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione. Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.

Il bollettino n. 732:

La resistenza delle truppe inglesi accerchiate in Marmarica infranta

Il Quartiere Generale delle Forze Armate comunica:

La tenace resistenza dei reparti nemici accerchiati in Marmarica, nella regione di Got el Ualeb, é stata ieri infranta dalla convergente azione delle truppe italiane e germaniche: abiamo preso oltre 2000 prigionieri, catturato 70 carri armati, 50 cannoni, un centinaio di automezzi.

Una forte puntata avversaria sostenuta da mezzi blindati é stata respinta, altra grossa colonna meccanizzata che tentava di agire sulle nostre retrovie era inpetuosamente e reiteratamente attaccata dagli aviatori dell'Asse e costretta a ripiegare dopo aver subito due perdite. L'arma aerea ha battuto sensa tregua i centri delle comunicazioni avversarie e distrutto in combattimento dieci apparecchi britannici, due altri colpiti dal tiro delle batterie da unità terrestri, precipitavano al suole.

Sono proseguito le operazioni contro le basi aeronautiche e navali di Malta: risultano centrate le installazioni di Hal Far.

Cacciatori tedeschi hanno abbattuto uno Spitfire.

Nel mediterraneo orientale un nostro velivolo ha silurato un mercantile di medio tonnellaggio. Alcune bombe sganciate la notte scorsa su Augusta non hano causato vittime. Nei pressi di Licata era costretto ad atterrare un aereo inglese il cui equipaggio veniva catturato.

Odpor obkoljenih angleških skupin pri God el Ualebu strt

Nad 2000 ujetnikov — Odbit angleški sunek v italijansko in nemško zaledje

Uradno vojno poročilo štev. 732 pravi

Zagrizeni odpor sovražnikovih oddelkov, obkoljenih v Marmariki okoli Got el Ualeba je bil včeraj strt po sredotežnem nastopu italijanskih in nemških čet. Zajeli smo nad 2000 ujetnikov, 70 oklepnih voz, 50 topov ter kakih 100 avtomobilskih vozil.

Odbit je bil močan sovražnikov sunek, ki so ga podpirala oklepna vozila. Letalci Osi so z zagonom in ponovno napadli drug velik mehaniziran oddelek, ki je skušal delovati proti našemu zaledju, in ga prisilili, da se je umaknil, ko je pretrpel izgube.

Letalstvo je brez oddiha tolklo središča sovražnikovih prometnih zvez ter je v boju uničilo 10 angleških strojev. Dva druga so zadeli streli iz baterij pri kopenskih enotah in sta treščila na tla.

Nadaljevali so se nastopi zoper letalska in pomorska oporišča na Malti, zadete so bile naprave v Hal Fariju. Nemški lovci so sestrelili 1 Spitfire.

V vzhodnem delu Sredozemskega morja je naše letalo torpediralo srednjeveliko trgovsko ladjo.

Nekaj bomb, vrženih preteklo noč na Avgusto, ni povzročilo žrtev. Pri Licati je bilo prisiljeno pristati neko angleško letalo, čigar posadko so zajeli.

Berlin, 3. junija. s. Pod naslovom »Mussolini boys ali Eton boys« prinaša berlinski tisk zanimiv članek znanega vojnega dopisnika v Afriki Treffa Eichhoferja, ki pravi: »Angleški radio se je ob začetku Auchinleckove ofenzive norčeval iz bataljonov mladih fašistov ter jih posmehljivo imenoval »Mussolini boys« — »Mussolinijevi fantiči«. Deset dni pozneje je pa že dejal: »Medtem ko se na vsem bojišču v Marmariki nadaljuje neubranljivo napredovanje naših čet, se pri Bir el Gobiju sovražnikovi oddelki še naprej upirajo.« — Če odštejemo tako imenovano neubranljivo napredovanje, ki se nanaša na zdaj že zgodovinsko razdobje in v katerem je propadla angleška ofenziva imela strašne izgube, je treba poudariti, da so sovražnikovi oddelki bili prav bataljoni »Mussolinijevih fantičev«. Ti so se zagrizeno upirali na stezah pri Bir el Gobiju štiri cele dni ter so spodnesli angleški načrt za napad. Peti dan bitke je bil sovražnik trdo zdelan in pognan v beg ter je moral pustiti na bojišču stotine mrtvih, desetine tankov in premnogo dragocenega vojnega blaga. Angleži so si dokaj drugače mislili prvi spopad z dvajsetletnimi »Mussolinijevimi fantiči«. V svoji gnili miselnosti niso mogli niti domnevati, česa vsega je sposobna Mussolinijeva mladina, vzgojena v fašistovskem športu ter v gorečem podnebju domovinske ljubezni. Mislili so, da ne bodo imeli prida posla z mladeniči, nič skušenimi v vojskovanju in ki jo bodo morda pobrali, brž ko se bodo prikazali težki angleški oklepni vozovi.

Toda ta zmota je sovražnika drago veljala. Mladi fašisti so planili na tanke z ročnimi bombami in s samokresi ter so jih obdelovali z granatami. Strojnice pa so med tem odpirale v vrstah angleške pehote strahotne praznine. Angleži so se na svoje stroške po malo minutah prepričali, da imajo v »Mussolinijevih fantičih« pred sabo nasprotnika, ki ga je treba jemati strašansko resno in ki je odločen, da jim za nobeno ceno ne pusti prehoda. Angleže je do slovesnega batinanja pri Bir el Gobiju privedlo popolno nepoznanje moralnih in bojevniških sil, ki so nesle mlade vojake osi od zmage do zmage, nepoznanje stroge telesne priprave, po kateri dobiva Mussolinijeva mladina preskušeno športno trdnost, polno vedre vneme. Pripomogla pa je k temu tudi veličastna izurjenost bataljonov mladih fašistov. »Mussolinijevih fantičev« ne gre zamenjavati — in to je bila angleška napaka — s »fantiči iz Etona« Mladi fašisti ne hodijo po svetu s cilindrom in v fraku, s palico na roki, kakor dokazujejo tudi zdaj, temveč hodijo po svetu z jeklenim telesom in jekleno dušo, odločeni in sposobni, da dajo branilcem propadlega in zajedalskega sveta na svoj račun zasluženo brco, ki jih bo prekopicnila tja, kjer je njihova usoda: v kraljestvo, ki je nekoč bilo.«

Poveljnik italijanskih čet v Rusiji poroča Duceju

Rim, 3. junija. Duce je sprejel poveljnika italijanskega ekspedicijsega zbora v Rusiji generala Giovannija Messeja, ki je te dni v Italiji. General Messe mu je podrobno poročal o operacijah italijanskih čet na vzhodnem bojišču ter o zmagovitih bitkah, ki so jih prestale vse edinice italijanskega ekspedicijskega zbora. Duce je živo čestital generalu Messeju. Poveljnik, častniki in vojaki ekspedicijskega zbora so zlasti med zimo, ko je bila za vso vojsko najhujša doba, dokazali velike vrline vzdržnosti in vztrajnosti. General Messe je izročil Duceju posnetke 18 navedb italijanskega ekspedicijskega zbora v poročilih nemškega vrhovnega poveljstva ter tudi številne dnevne zapovedi, kjer so poveljniki nemških armad pohvalili vnemo in junaštvo italijanskih čet.

Vzhodno bojišče, 3. junija. s. Posebni dopisnik agencije Stefani poroča:

Med zmagovitimi nastopi za uničenje sovražnikovih sil, stisnjenih med klešče v žepu pri Izjumu južno od Harkova, je letalstvo italijanskega ekspedicijskega zbora sodelovalo v plemeniti junaški tekmi z nemškimi tovariši. S pogostimi lovskimi križarjenji, ki so onemogočila sovražniku ogledovanje in nadzorovanje nad gibanjem motoriziranih nemških vozil, s spremljevanjem zavezniških oglednikov in bombnikov, z uničevalnimi nastopi zoper boljševiške, v žepu zaprte čete, se je italijansko lovsko letalstvo izkazovalo od zore do mraka, ne da bi si bilo dovolilo oddiha. Pri teh nastopih so plemenito sodelovali njegovi piloti, radostni, da morejo dokazovati svojo hrabrost ter prispevati za skupno zmago.

V prav malo dneh kar se da žive delavnosti, ki je trdo preskusila telesni odpor pilotov, so leteli na tisoče ur ter so z nemškim letalstvom zagotovili zaveznikom popolno oblast na nebu. V teh dneh zmage, ki so zanesljiv pogoj za veličastne dogodke, ki bodo trdno ostali v zgodovini, velja premisliti vse težave, prestane med hudo zimsko dobo ter se spomniti preteklosti, ki je prinesla zmago nad sovražnikom, iz česar je mogoče dobiti močno pobudo za bližnje nastope.

Nemški povračilni letalski napadi na angleška mesta

Nov angleški teroristični nočni polet na porenske kraje
Krajevni boji na vzhodnem bojišču

Hitlerjev glavni stan, 3. junija. Nemško vrhovno poveljstvo je včeraj objavilo naslednje uradno vojno poročilo:

Na vzhodu samo krajevni boji.

Pri napadu strmoglavcev na pristaniške naprave v Jokongi in Murmansku je srednje velika tovorna ladja bila tako hudo zadeta, da je računati z njenim uničenjem.

V bitki pri Harkovu je padel tudi poveljnik 6. sovjetske armade, general Gorodojanski, kakor so pozneje ugotovili.

V Severni Afriki je bila ob napadu nemških in italijanskih čet na postojanko, spremenjeno v trdnjavo, obkoljena in uničena skupina angleških oddelkov. 3000 ujetnikov, med njimi tudi neki brigadni genral, je prišlo v naše roke. 31. maja in 1. junija je bilo uničenih ali zaplenjenih 101 oklepni voz, 124 topov, številna motorna vozila in mnogo drugega orožja. Pri ogledneм poletu nad sovražnimi bojnimi črtami je bilo letalo, v katerem je bil general oklepnih čet Kruewell, sestreljeno: generala so Angleži ujeli.

V boju proti Veliki Britaniji so nemška letala v pretekli noči brez lastnih izgub močno napadla oskrbovalno pristanišče Ipswich ob jugovzhodnj angleški obali. Druga bojna letala so spet metala bombe velikih mer na mesto Canterbury.

Pri napadih raznih skupin angleških letalsih sil na obale zasedenih ozemelj na zahodu je bilo včeraj podnevi sestreljenih 18 letal, pri napadih posameznih oglednih letal na okolico Kölna pa je bil zbit en angleški bombnik.

Angleški bombniki so v noči na 2. junij napadli razne kraje v zahodni Nemčiji, zlasti pa stanovanjske četrti v Duisburgu in Oberhausenu. Pri obrambi proti tem strahovalnim napadom, naperjenim edinole zoper civilno prebivalstvo, so nočni lovci in protiletalsko topništvo sestrelili 37 letal, mornariško topništvo pa jih je zbilo še tri. S tem je angleško letalstvo pri napadih na zasedena ozemlja in na Nemčijo včeraj podnevi in v pretekli noči izgubilo 59 leta.

Narednik Strüning je v pretekli noči izvojeval svojo 16. zmago kot nočni lovec.

Ženeva, 3. junija. s. Švicarski listi se bavijo s sedanjim položajem po sijajni zmagi zaveznikov na bojišču pri Harkovu in poudarjajo, da bi Anglija in Amerika zdaj radi premotili svoje sovjetske zaveznike s tem, da govorita o drugem letalskem bojišču, ko sta začela s strahovalnimi napadi na nemška mesta, ki imajo v vojaškem pogledu neznatno pomembnost, a so znamenita po svojih umetnostih in kulturnih spomenikih. List »La Suisse« piše, da so bile ruske zahteve v Londonu tako silne, da so bili angleški voditelji v nuji, da se lotijo česar koli že. Rusom so hoteli vlivati občutek, da niso sami, ko morajo prevzeti nase vso težo nemškega napada. List »Journal de Geneve« pa podčrtava važnost nemške zmage pri Harkovu in pravi, da so si Nemci izvojevai nesporen uspeh, ker se jim je posrečilo raztrgati napad, ki bi po svojem razvoju lahko ogražal ne le Harkov, marveč tudi oskrbovalne zveze. Glede lažnivih ruskih poročil o uspehu bitke pravi isti list, da so si jih Sovjeti izmislili, da b v očeh javnosti prikrili poraz, ki nima primere.

Politični pomen nove oboroževalne pogodbe med Nemčijo in Turčijo

Nemčija hoče osvoboditi Evropo in Turčijo ruske nevarnosti

Berlin, 2. junija. s. Nemški diplomatski zastopnik je na vprašanje novinarjev glede turško-nemške pogodbe podal te-le izjave:

»Za sedaj nisem pooblaščen, da bi razlagal uradno poročilo, še manj da bi pojasnjeval podrobnosti o pogodbi, ki dovoljuje — kakor je znano — Turčiji kredit 100 milijonov mark za nakup orožja v Nemčiji. Uradno poročilo je dosti zgovorno; kvečjemu lahko povzamemo nekaj načelnih pojasnil, ki so bila objavljena že ob drugi priliki in zadevajo gospodarske odnose med Berlinom in Ankaro. Ti odnosi so čedalje tolj prisrčni. Med Nemčijo in Turčijo ni nikdar bilo — in tudi ni moglo biti — nobenih sporov. Nasprotno: med njima je zmeraj vladala tesna družnost skupnih koristi zlasti v gospodarstvu, ar se ne da trditi za anglo-sasonske sile, ki so v rednih časih s Turčijo imele le okrnjene trgovske zveze. Dejstvo je, da Turčija v gospodarskem pogledu sodi k evropski celini, kjer lahko na najbolj uspešen način razvije svoje življenjske koristi. Nemčija je že od vsega početka z iskreno ljubeznijo spremljala turško revolucijo ter vedno upoštevala, da ima Turčija pravično in zakonito zgodovinsko poslanstvo, da brani morsko ožino.

Boj proti boljševizmu, ki ga Nemčija in njeni zavezniki bijejo, ima namen osvoboditi Evropo, torej tudi Turčijo od stoletne ruske grožnje glede Dardanel.«

Ob koncu se je predstavnik dotaknil še vtisa, ki ga je vest o pogodbi vzbudila v tujini: »Novica je posebno v anglo-saksonskih deželah vplivala kakor bomba.«

Novinarji so glede pogodbe vprašali še vojaškega predstavnika za mnenje. Ta je jedrnato odgovoril: »Dejstvo, da se je Turčija odločila za nakup orožja v Nemčiji, dokazuje, da je to orožje mnogo boljše kakor vojni izdelki drugih dežela, ne glede na to, da pošiljke iz drugih dežela težko dospejo do cilja.«

Obnovitev železniških zvez med Turčijo in Evropo

Carigrad, 3. junija. s. List »Akšam« naznanja, da so dela pri mostovih na reki Marici končana in da so začeli s poskusi za prehod vlakov čeznje. Zaradi tega domnevajo, da se bo redna zveza med Turčijo in Evropo mogla obnoviti 14. junija.

Omejitve glede števila vrst industrijskih izdelkov v Nemčiji

Belin, 3. junija. s. »Daz« prinaša nekaj pripomb o vprašanju glede določitve enotnih vrst raznih izdelkov, o čemer danes v Nemčiji živo razpravljajo. List poudarja prednosti zložne in pametne poenostavitve pred pretirano različnostjo vrst, kakor jih imajo danes v Nemčiji za veliko predmetov. V vojnem času glede tega ne morejo veljati morebitni pomisleki lepotnega ali čustvenega značaja. Toda tudi poleg vojnih zahtev bi na različnih področjih lahko veliko pridobili s primerno omejitvijo vrst izdelkov, ki bi jih potem lahko delali v velikih množinah. List se sprašuje: »Čemu izdelovati dvesto vrst svinčnikov ter štiristo vrst priprav za britje? Ali bo res izguba za omiko, če bodo na tem področiu uvedene omejitve?«

Izmišljene in resnične številke o angleških letalskih silah pri strahovalnih napadih na nemška mesta

Berlin, 3. junija. s. Glede na novi angleški teroristični napad, o katerem poroča včerajšnje nemško uradno vojno poročilo, poudarjajo na nemškem pristojnem mestu zlasti hude izgube, ki jih je imel nasprotnik, potem pa pripominjajo, da so naravnost fantastične številke angleškega letalskega ministrstva, ki, kakor je znano, govori o 1000 letalih, ki da so tudi preteklo noč letela nad nemškim ozemljem. Skoraj točno je število strojev, ki jih je angleško letalstvo izgubilo, ker londonska poročila javljajo, da je bilo sestreljenih 35 letal. Toda razmerje v odstotkih, kakor ga navajajo angleška uradna poročila, je treba pomnožiti vsaj z 10, zakaj najmanj z 10 je treba deliti število letal, ki so sodelovala pri nočnem napadu na Duisburg in Oberhausen. Iz istega vira poudarjajo obseg represalij nemškega letalstva, ki je tudi preteklo noč sesulo na tone bomb na mesti Canterbury in Ipswich.

Rim, 3. junija. s. Angleški ministrski predsednik Churchill je v poslanski zbornici priznal, da se 35 letal iz angleških oddelkov, ki so preteklo noč napadala evropsko celino, ni vrnilo v oporišča.

Smrtne obsodbe nad komunisti v Plovdivu

Sofija, 3. junija. s. V Plovdivu se je končala razprava zoper skupino komunistov, ki so napadli koncentracijsko taborišče prevratnikov. Vojaško sodišče je izreklo pet smrtnih obsodb, drugih pet oseb je dobilo različne zaporne kazni.

Bolgarski general ustreljen zaradi vohunstva za Sovjete

Sofija, 3. junija. s. Smrtno obsodbo nad generalom Zajimovim, ki se je pregrešil z vohunstvom na korist Sovjetske Rusije, je bila izpolnjena včeraj zjutraj. Generala so ustrelili.

Vesti 3. junija

Sv. oče Pij XII. je včeraj praznoval god in je pri tej priliki sprejel kardinalski zbor. Kardinal starešina Granito di Belmonte mu je voščil, papež pa se je potem z vsakim navzočim kardinalom prijazno pogovarjal, nazadnje pa vsem skupaj podelil apostolski blagoslov.

Vse mehikansko petrolejsko ozemlje je bilo postavljeno pod vojaško nadzorstvo, ob vsem obrežnem pasu je zapovedana posebno stroga zatemnitev.

Na vseučilišču v Padovi je bilo te dni deset nemških, finskih, romunskih, madžarskih in bolgarskih znanstvenikov promoviranih za častne doktorje. Med njimi je predsednik bolgarske vlade dr. Filov.

Rimski uradni list prinaša odlok glede zasege avtomobilskih vozil, ki so bila prijavljena pred 1. januarjem 1930. Poleg vozil bo treba oddati tudi vse nadomestne dele.

Pri nabiranju bakra za potrebe bolgarske državne obrambe so državljani podarili oblastem 806.000 kg te kovine.

Ko so madžarske policijske oblasti zvedele, da se Judje v mestu Szatmarnemet pečajo s prepovedano prodajo nekaterih predmetov, ki so racionirani, so obkolili ves judoski okraj ter ga natančno preiskali. Pri preiskavi so našli velike količine sladkorja, moke in usnja. Policija je aretirala okoli 100 Judov, katere so izročili sodišču. Povrh tega je pa policija prijela tudi veliko galicijskih Judov, ki so bili brez izkaznic.

Za novega avstralskega poslanika v Washingtonu je bil imenovan sir Owen Dixon, bivši član avstralskega vrhovnega sodišča.

8500 imen je v četrtem seznamu ameriškega mornariškega ministrstva, ki poroča o številu častnikov in mornarjev, ki so utonili, bili ranjeni ali izgubljeni.

Včeraj sta se sestala v Parizu nemški veleposlanik Abetz in predsednik francoske vlade Laval.

Sedež birmanske vlade je bil premeščen v indijsko mesto Simlo.

V Rimu je bil te dni drugi sestanek zastopnikov italijanskih in nemških industrijcev, na katerem so razpravljali o sodelovanju italijanske in nemške industrije.

Blizu Carigrada je v kraju Bakirkeuy nastala kuga, poročajo turški listi.

V švedski mornarici imajo novo rešilno pripravo za podmornice. Če se podmornica potopi, se lahko vsa posadka reši.

Švedski potniški parnik »Dorottningholm«, ki pelje evropske diplomatske zastopnike iz Amerike, bo odrinil iz Newyorka v sredo ali v četrtek.

Češki prosvetni minister Moravec je dejal časnikarjem, da se pripravlja preosnova češke šole, ker je treba odpraviti preveliko število uradnikov. Zmanjšali bodo število srednjih šol, zato pa bodo odprli nove tehnične in strokovne šole. Leta 1941. je na čeških srednjih šolah naredilo maturo 11.000 učencev in učenk, namestili pa so jih komaj 5000.

Protiletalsko varnostno službo in skrb za red ob letalskih napadih so izročili voditelju nemške policije in SS oddelkov Himlerju, ki je osnoval poseben varnostni zbor z imenom »Policija za protiletalsko obrambo«.

Na Slovaškem so ustanovili posebno delovno službo za vse moške od 18. do 25. leta starosti. Za voditelja je imenovan poveljnik Hlinkove garde, Maček. Službena doba bo trajala 6 mesecev.

General Rupnik – župan Ljubljane

Visoki komisar je imenoval z današnjim ukazom za župana generala Rupnika, za podžupana pa je imenovan Salvatore Tranchida, podprefekt in notranjega ministrstva

Z današnjim ukazom je Visoki komisar imenoval za ljubljanskega župana generala Leona Rupnika in za podžupana dr. Salvatorija Tranchido, podprefekta ki mu je to nalogo podelilo notranje ministrstvo.

Izmenjava dolžnosti bo izvršena jutri zjutraj.

Eksc. Visoki komisar je izrekel iskreno zahvalo županu dr. Adlešiču in članom občinske uprave za vse delo in sodelovanje, ki so ga nudili in za vse delo, ki so ga razvijali v dobro našega mesta.

*

General Rupnik

General Leon Rupnik je rojen 10. avgusta 1880 v Loqui v Selvi di Tarnova, kjer je bil njegov oče gozdni upravitelj. Obiskoval je šolo v Idriji, v Št. Pavlu na Koroškem in v Ljubljani. Ko je 18. avgusta 1899 zapustil kadetnico, je bil dodeljen 16. hrvatskemu pešpolku »Varaždinski«, v katerem je ostal od leta 1911 ter nato prešel h glavnemu stanu.

Med svetovno vojno je ostal 48 mesecev na različnih frontah kot načelnik generalnega štaba v planinski brigadi, pozneje pa je bil načelnik generalnega štaba treh divizij, potem pri hrvatski konvedski diviziji, zadnja dva meseca svetovne vojne pa je bil načelnik generalnega štaba za trdnjavo Bocche di Cataro in za južno Dalmazio. Leta 1916 je bil določen za vojne zasluge za glavni generalni štab. Ko je prestopil leta 1919 v jugoslovansko vojsko, je upravljal različne posle v generalnem štabu in je bil divizijski poveljnik. Od aprila 1938 je bil načelnik utrjevalnega štaba. General Rupnik uživa velik ugled po svojem značaju, po osebni poštenosti in po svojih vojaških in civilnih odlikah.

Podžupan dr. Tranchida

Dr. Salvatore Tranchida je bil Kr. Komisar v San Severu, podprefekt v Brindisi in Castrovillari, oskrbovalni komisar velikih bolnišnic, podžupan v Napoliju, viceprefekt v Udinah, stalni svetnik v notranjem ministrstvu za Albanijo in generalni inspektor v notranjem ministrstvu.

Ljubljana je hvaležna dr. Adlešiču

Ljubljana, 3. maja.

Ko je konec leta 1935 dosedanji ljubljanski župan dr. Jure Adlešič prevzel vodstvo mestne občine ljubljanske skupno z novoimenovanim občinskim svetom, so bili izgledi za njegovo uspešno delo v korist Ljubljane precej skromni.

Že prvo veliko dejanje pa, ki je bistveno tudi zasluga dr. Adlešiča, je bilo osnovanje sedanje velike Ljubljane. Brez malih predsodkov, ki so jih imeli nekateri proti priključitvi raznih bivših predmestij, je dr. Adlešiču uspelo, da je priključil k Ljubljani vse one važne dele, ki so po svoji gospodarski in socialni gravitaciji, po svoji urbanistični skupini že davno spadali v mesto Ljubljano. Tako je uspelo dr. Adlešiču priključiti nekdanja predmestja Moste, Vič, Zgornjo Šiško in dele drugih sosednih občin. Za te dele je tudi tako dobro preskrbel, da je dandanes že izbrisana razlika med nekdanjimi »pravimi meščani« in prebivalci nekdanjih predmestij.

S skrajno varčnostjo je rešil tudi mestne finance. Njegov osebni vpliv in njegova beseda sta v mnogih primerih zalegla, da je mestna občina dobila zopet kredit pri tistih ustanovah v bivši državi, ki so Ljubljani že odrekle kredit. Dr Adlešič pa se je tudi zavzel za to, da so bile anuitete posojil vedno točno plačevane. To je dvigalo ugled Ljubljane pred vsem denarnim svetom v bivši državi in tudi v Ljubljanski pokrajini se je Ljubljana znašla kot mesto, ki svoje obveznosti točno izpolnjuje. Izboljšanje cest, komunikacij, točno in načrtno izvajanje regulacije Ljubljanice, ki je prav letos zaključena, razširitev in podaljšanje omrežja cestne železnice, vse to se more šteti v zaslugo dr. Adlešiču. Pod njegovem vodstvom se je znatno zboljšalo socialno skrbstvo v Ljubljani, zlasti za mladino, za delavstvo in za onemogle. Domova na Bokalcah in v Trnovem bosta temu trajna priča. Olepšanje novih mestnih predelov, zlasti Bežigrada, Trnovega, Most, Zgornje Šiške, pa tudi sredine mesta se je izvedlo pod županovanjem dr. Adlešiča. V sredini mesta so prav v dobi dr. Adlešiča zrasle največje palače in najlepši stanovanjski bloki, katere je on omogočil. Dr. Adlešič pa je skrbel tudi za uslužbence mestne občine. Poskrbel je — kljub precej težavnim finančnim razmeram mestne občine — za dostojno življenje in obstoj mestnih uslužbencev.

Mojster Plečnik je imel pri dr. Adlešiču najboljšega prijatelja. Tako so zrasle v našem mestu čudovite Plečnikove umetnine kakor Žale, Navje, nova mestna tržnica, razne palače in tudi številne stanovanjske hiše in naselja. Naša umetnost, tako likovna kakor književna in glasbena in vsaka druga so imele v dr. Adlešiču velikega pokrovitelja in dobrohotnega pospeševatelja. Umetniška nagrade, ki jih je po pobudi dr. Adlešiča razpisala mestna občina, razni nakupi umetnin in drugo, vse to priča o tem, da dr. Adlešič kot ljubljanski župan kljub svojim mnogim skrbem za vsakdanje življenje Ljubljane ni pozabil tudi na umetnost.

Še posebej pa morajo biti Ljubljančani hvaležni dr. Adlešiču za njegovo delo v zadnjih dveh letih, namreč za njegovo skrb za prehrano. Že precej mesecev pred izbruhom vojne z bivšo Jugoslavijo je veljala v vsej tej bivši državi Ljubljana kot edino mesto, ki je za primer vojne preskrbljeno s prehrano. Edino Ljubljana je po zaslugi energičnega in doslednega dr. Adlešiča imela predpisano zalogo. To je Ljubljančane rešilo v kritičnih trenutkih gladu vsaj prve dni, dokler ni prišla pomoč od drugod.

Vse te in še neštete druge zasluge dajejo dr. Juretu Adlešiču za trajno nad vse častno mesto v slavni zgodovini ljubljanskega mesta.

Na častno, pa tudi odgovorno mesto ljubljanskega župana stopa nov mož. Kakor je pred sedmimi leti čakalo težko delo dr. Adlešiča, tako čaka tudi sedanjega novega župana.

Izbiro novega župana v osebi gosp. generala Leona Rupnika so brez dvoma narekovali tehtni razlogi, ki so bili gotovo merodajni za imenovanje v skrbi vseh merodajnih činiteljev z Eks. Visokim Komisarjem na čelu za potrebe ter koristi in napredek slovenske prestolnice in njenega prebivalstva. Za vodstvo tako visokega mesta, kakor je županski položaj v Ljubljani, je v resnici potreben mož skrajne energije in skrajne požrtvovalnosti. Te lastnosti ima v polni meri novoimenovani župan g. general Leon Rupnik in zato zasluži polno zaupanje ljudstva, ki ga bo v njegovih stremljenjih za čim večji napredek Ljubljane prav gotovo podpiralo in bo storilo vse, da bo nova občinska uprava lahko razvila svojo polno delavnost. Zato želi ljudstvo tako novemu županu kakor novi občinski upravi velik uspeh v delu za napredek in razvoj Ljubljane in njenega prebivalstva.

Mesec junij je posvečen presv. Srcu Jezusovemu, zato obhajajmo v čim večjem številu prvi petek, ki je pred nami!

Ljubljanski Rdeči križ ima oskrbljena skladišča

Ljubljana, junija.

Že pred izbruhom sedanje svetovne vojne je naš list pogosto poročal o delu in pripravljenosti ljubljanskega Rdečega križa za vsak primer, pa naj bi to bila vojna, potres, požar, povodenj ali podobne večje katastrofe. Pred dobrim letom je ljubljanski Rdeči križ to preizkušnjo sijajno prestal. Nešteto je bilo ljudi, ki jim je Rdeči križ človekoljubno pomagal, bodisi z obleko, s posteljnim perilom, s stanovanjem, s hrano in tudi z denarjem.

V novih časih pa Rdeči križ tudi ne počiva ter se zopet pripravlja za nove človekoljubne naloge. Kljub temu, da je lani Rdeči križ iz svojih zalog mnogo razdal, vendar moramo ugotoviti, da so njegova skladišča zopet kompletna in da je Rdeči križ, kakor vedno, tudi sedaj pripravljen!

Naš poročevalec je imel priliko govoriti z g. **Antonom Jagodicem**, vodjo skladišča Rdečega križa v Ljubljani.

G. Anton Jagodic je v naši javnosti dobro znan, čeprav si v svoji skromnosti ne želi preveč popularitete. Danes je g. Jagodic mož 74 let, ima pa v naši pokrajini najbrže rekord po letih dela v človekoljubnih organizacijah. Ne samo, da je dolgo vrsto let predsednik Vincencijeve konference na Gradu, kjer je že leta in leta nazaj pomagal revežem iz gorja, deluje samo pri Rdečem križu nad 52 let.

K Rdečemu križu je pristopil namreč l. 1891. ter je od tedaj, dan za dnem, stalno in neutrudno pomagal lajšati bolečine in nevolje svojih bližnjih. L. 1895. je vodil reševalno akcijo ob priliki potresa, vodil je preselitev nekdanje bolnišnice, ki je bila prej na prostoru nasproti »Figovca«, v sedanje prostore bolnišnice, nadvse marljivo se je trudil med prvo svetovno vojno, ko je bilo treba pomagati toliko ranjencem, bolnikom, ujetnikom, revežem in sedaj prav tako vneto skrbi ter vzgaja pri svojem človekoljubnem delu nov rod, ki bo nadaljeval njegovo življenjsko delo. G. Jagodica poznajo predvsem ljubljanski reveži, katerim je leta in leta delil iz skladišč Rdečega križa obleko, perilo, zlasti pa premog in drva. Samo lansko zimo je na primer v stari cukrarni razdelil med 1600 revnih ljubljanskih družin 22 vagonov premoga, od katerega sta za reveže podarila 20 vagonov Rdeči križ sam, dva vagona pa zasebni dobrotniki.

Ko so italijanske čete lani zasedle sedanjo Ljubljansko pokrajino, je bilo glavno skladišče na Ljubljanskem polju, blizu prostora, kjer je nekoč bila smodnišnica. G. Jagodic pripoveduje, da so bili že prvi Italijani, ki so prišli v stik z njim in ki so obiskali skladišče Rdečega križa, zelo kulantni ter niso nič zahtevali, če so pa kaj potrebovali, recimo kako malenkost, so si jo samo izposodili in takoj vrnili v skladišče. Že prvi poveljnik italijanskih čet, pod čigar področje je spadalo tudi to skladišče, je dejal, da ga veže mednarodna ženevska konvencija in da Rdečega križa s silo noče seliti s te sicer izpostavljene točke na Ljubljanskem polju. Po sporazumu z italijanskim vojaškim poveljnikom pa je g. Jagodic naprosil ljubljanskega župana g. dr. Adlešiča za nove prostore za skladišče.

Lani je bila seveda težava za primerne prostore. G. Jagodic je odkril, da je bivša prosvetna dvorana na ljubljanskem Gradu prazna in prosta. Zaprosil je zanjo in g. župan mu je šel res na roko. Tako se je skladišče Rdečega križa preselilo na ljubljanski Grad, v bivšo prosvetno dvorano. Selitev je prav tako vodil g. Jagodic. Kmalu se je izkazalo, da ta dvorana za skladišče ne zadošča. Zato je g. Jagodic naprosil lani ponovno mestno občino za nadaljne prostore in res je mestna občina dovolila Rdečemu križu še štiri manjše prostore. Družine, ki so prej stanovale v teh prostorih, so se že lani izselile, deloma v nove barake v Koleziji, deloma drugam. Hkrati se je izpraznila tudi nekdanja viteška dvorana, nekoč res zbirališče ljubljanskih vitezov, v zadnjih letih pa skupno stanovanje najbolj bednih družin. G. Anton Jagodic je za Rdeči križ zaprosil tudi za to dvorano, g. župan dr. Adlešič in načelnik pristojnega odseka, g. Andrejka, pa sta bila tej prošnji naklonjena. Rdeči križ je izpraznil omenjene štiri male prostore ter jih vrnil mestni občini v uporabo, sam pa je svoje skladišče preselil v viteško dvorano.

Tako ima sedaj ljubljanski Rdeči križ svoje skladišče v dveh grajskih dvoranah: v bivši prosvetni in v nekdanji viteški dvorani. Obe dvorani sta dovolj prostorni, da sta mogli sprejeti še vedno impozantno zalogo potrebščin, ki jih ima ljubljanski Rdeči križ.

Namen Rdečega križa je po njegovih pravilih — kakor po vsem svetu — ta, da v vojnih časih pač skrbi predvsem za ranjene vojake in bolnike, mora pa biti pripravljen tudi za primer naravnih nesreč, da takoj priskoči na pomoč prizadetemu prebivalstvu. Vzorno opremljena in napolnjena skladišča ljubljanskega Rdečega križa na Gradu dokazujejo, da smo v Ljubljani pripravljeni tudi za tak primer — katerega pa naj nas varuje Bog!

(—r)

O delu mestnega laboratorija

Posebno pozornost posveča urad analizi mleka in maščob

Ljubljana, 3. junija.

Laboratorij tržno-veterinarskega oddelka mestnega poglavarstva se je v zadnjih letih zelo izpopolnil tako, da vsestransko vrši svojo važno nalogo. Kako obsežno delo ima ta oddelek, dokazujejo tisoči pregledov, analiz in preiskav najvažnejših živil na ljubljanskem živilskem trgu, v mlekarnah in v drugih gostinskih lokalih in obratih. Važnosti velikega dela mestnega laboratorija ne bomo utemeljevali, saj vsakdo ve, da je higiena na živilskem trgu in stroga kontrola v živilskih obratih iz higienskih ozirov nujno potrebna.

V enem letu preišče mestni laboratorij povprečno približno okrog 4 do 5 tisoč vzorcev. Preteklo leto je n. pr. preiskal 4.057 vzorcev. Med živili je bilo največkrat analizirano mleko, katerega je urad preiskal v 3.306 primerih, dočim je na druga živila odpadlo 751 preiskav. Posebno pozornost posveča labaratorij torej preiskavi mleka in maščob, kakor surovega masla, masti, olja in mlevskih izdelkov, testenin, kruha, kisa in raznih začimb. Poleg tega ima tržno-veterinarski oddelek mestnega poglavarstva precej dela tudi s preiskavami vzorcev, ki mu jih pošilja oddelek za kontrolo cen pri Kr. Kvesturi. So to predvsem analize tehnične prirode, kakor potvorbe mila itd. O izvršenih pregledih daje mestno poglavarstvo redno mesečno poročilo o svojem delu Visokemu komisariatu, ko poroča nato notranjemu ministrstvu.

Zanimiva je ugotovitev mestnega laboratorija glede slabih vzorcev mleka. Tako so v dobi enega leta pri analizi dobili od 3.306 vzorcev, 256 onesnaženih primerov, 134 pa takih, da so ugotovili, da je mleko posneto, 129 vzorcev mleka pa je bilo zalitih z vodo. Nečista živila so bila zaplenjena. Takih primerov pa je bilo malo.

Na podlagi triletnega laboratorijskega preiskovanja je tržno-veterinarski odsek sestavil statistiko o povprečni maščobi mleka, ki ga prodajajo v Ljubljani. Prav značilna je primerjava rezultatov, deljenih za vzorce mleka iz posameznih mlekarn, in za mleko, katerega dostavljajo, oziroma so dostavljali kmetje iz okolice. Tako znaša letna povprečna maščoba mleka dostavljenega s kmetov 3,5%, v mlekarnah 3,1%.

Zagrebški HAŠK je v soboto odpotoval na nogometno tekmo v Bukarešto.

Nova podružnica Banco di Roma v Ljubljani

V soboto, 23. maja se je odprla v Ljubljani nova podružnica Banco di Roma.

Odkar je bila vključena Ljubljanska pokrajina v novo politično območje, je stalno predmet vseh ukrepov, potrebnih za njen procvit v okviru gospodarske celote Italije. Ljubljana je trgovinsko in industrijsko središče največje važnosti, pomembno zvezana z Nemčijo, Hrvatsko, Madžarsko in Dalmacijo, pa seveda tud iz Italijo, ter bo v novem gospodarskem redu vsekakor črpala koristi iz bančne ureditve, kakršno ji zdaj stavlja Banco di Roma na razpolago.

S podružnicami v Fiumi, Triestu, Udinu in Veneciji, ki so tako rekoč pred vrati Ljubljanske pokrajine, z urejenim delovanjem tega zavoda na obeh jadranskih obalah in z njegovo srednjemorsko-vzhodno organizacijo, izpopolnjeno že 35 let, bo Banco di Roma nedvomno nudila novi pokrajini Italije obširno kreditno pomoč, ki bo v stanju mogočno ojačit njen gospodarskih vzpon.

S Hrvaškega

V poglavnikovem dvorcu v Zagrebu so bili v soboto in nedeljo važni razgovori med Poglavnikom in metropolitom Germogenom zaradi ureditve zakona o razmerju države do hrvatske pravoslavne cerkve in vključitvi zakonov v hrvatsko ustavo. Jekaterinovski in novomoskovski metropolit Germogen je prišel v Hrvatsko že pred 20 leti iz Rusije, kjer je zavladal boljševizem. Agencija Croatia poroča, da je metropolit znan po cerkvenem dostojanstvu, ugledu in po svojem velikem kanonskem znanju, takoj po ustanovitvi NDH začel delati za organizacijo hrvatske pravoslavne cerkve. Cerkvenemu dostojanstveniku so priredili slovesen sprejem.

Po odredbi madžarskega prosvetnega ministra so uvedli v madžarskih šolah glede na krajevne prilike slovaški, rusinski, hrvatski ali romunski jezik kot neobvezni predmet, in sicer dvakrat tedensko. — Tako poroča graška »Tagespost«.

Po novem voznem redu pripelje v Koprivnico vsak dan 16 vlakov: 3 iz Zagreba, 4 iz Madžarske, 4 iz Varaždina, 2 iz Osijeka, 2 iz Borova in 1 iz Virovitice.

Mlekarsko in sirarsko šolo nameravajo zgraditi v Travniku. V ta namen se mudi v Travniku že posebna komisija ministrstva za kmečko gospodarstvo iz Zagreba. Šola bo predvsem skrbela za to, da bo pospeševala živinorejo v srednji Bosni.

V Zagrebu se je začel na iniciativo ministrstva za kmečko gospodarstvo tečaj za sušenje krme. Omenjeno ministrstvo priporoča kmečkemu ljudstvu sušenje krme na tako imenovanih »švedskih jahačih«.

E. Wallace 40

RDEČI KROG

ROMAN

Nekaj nekdanje zoprnosti, ki jo je čutil Jack do inspektorja, se je spet zbudila v njem.

»Meni se pa zdi, da je tako premetena. Yalea so nam napol ubili, sami pa so jo popihali,« je dejal.

»Dejal sem, da je stvar premetena in taka tudi je,« je ponovil Parr trmasto. »Zdaj bom pa šel dol in zaslišal častnike, ki sem jih pustil, da stražijo v predvežju.«

Častniki pa, ki so bili na straži, niso vedeli povedati nič posebnega. Nihče ni prišel niti odšel iz poslopja, razen poštarja.

»Razen poštarja?« je dejal zamišljeno Parr. »Da, da, seveda, poštar! No, prav, gospod narednik! Vaši možje lahko gredo.«

Z dvigalom se je spet vrnil v Yaleovo tanovanje.

»Denar je izginil,« je dejal. »Sam ne vem, kaj naj storim, razen tega, da naznanim stvar glavnemu stanu!«

Yale, ki se je medtem že čisto ovedel, je sedel pri svoji pisalni mizi. Glavo je imel naslonjeno v roke.

»Dobro, tokrat sem pa jaz krivec,« je dejal. »In vsaj tokrat ne bodo mogli dolžiti vas, mr. Parr. Ves čas premišljujem in nikakor ne morem priti do tega, kako so mogli priti skozi okno in kako so prišl do mene, ne da bi pri tem povzročili kakšen šum ali ropot.«

»Ali ste bili obrnjeni s hrbtom proti oknu?«

Yale je prikimal.

»Na okno niti pomislil nisem. Na stolu sem sedel tako, da sem lahko istočasno videl oboje vrat.«

»Ali ste bili s hrbtom obrnjeni tudi proti kaminu?«

»Po tisti poti ne bi mogli priti,« je dejal Yale in odkimal. »To je največja zagonetka v vsej moji karieri in je bolj presenetljiva kot sama istovetnost Rdečega kroga.«

Yale je počasi vstal.

»O stvari moram poročati staremu Froyantu, in najboljše bi bilo, če bi šli tudi vi z menoj in mi nudili vso svojo moralno pomoč.« je dejal, »kajti Froyant, vem, bo divje razkačen.«

Skupaj so odšli i urada. Yale je apri oboje vrat in dal ključ v žep.

Čez smo rekli, da bo Froyant ves divji, smo le napol opisali njegovo besnost.

»Vi, prav vi ste mi obljubili,« je zarohnel, »da mi boste pripomogli do izginulega denarja. Zdaj pa mi prihajate s tako neumno bajko, da ste bili omamljeni. To je grozno! Kje pa ste bili vi, mr. Parr?«

»Jaz sem bil v stanovanju,« je dejal mr. Parr, »in Yaleova bajka je čisto resnična.«

Froyantova besnost je nenadoma pojenjala. Tako nenadoma, da je bila mirnost njegovega glasu skoraj presenetljiva, če jo primerjamo s prejšnjo razkačenostjo.

»No, dobro,« je dejal. »Nič ne morete pomagati. Rdeči krog je dobil svoj denar in s tem naj bo vse zadeve konec. Zelo hvaležen sem vam, gospod Yale in prosim, da mi pošljete svoj račun.«

S temi rezkimi besedami ju je odsloval. Odšla sta in se na cesti pridružila Jacku, ki ju je tam čakal.

»To je pa preseglo vse meje pričakovanja. Ta je pa dobra,« je dejal Parr. »V začetku sem mislil, da ga bo zadela kap in potem, ali ste opazili, kako je spremenil svoje obnašanje?«

Yale je počasi prikimal.

V trenutku, ko je Froyant spremenil svoje obnašanje, se mu je v glavi porodila velika zamisel, neki grozni, presenetljivi dvom, ki ga je skoraj ohromil.

»Zdaj pa,« je dejal inspektor Parr dobrodušno, »ko sem vam nudil moralno pomoč, boste morda tudi vi meni ustregli z isto uslugo. Na glavnem policijskem stanu me ne upoštevajo toliko, kolikor vas. Pojdite z menoj do komisaria, da mu boste tudi vi povedali, kaj se je zgodilo.«

Yaleov urad je bil tih in zapuščen. Deset minut je preteklo, odkar je ropot dvigala naznanil, da so Yale in njegova tovariša odšli. Tedaj je tišino pretrgalo močno škripanje. Vrata velike omare, ki je stala v kotu Yaleovega urada, so se odprla na stežaj in iz nje je stopila... Talija Drummondova. Talija je zaprla vrata za seboj in za hip premotrila sobo. Bila je globoko zatopljena v premišljevanje. Iz žepa je privlekla na dan ključ in z njim odprla vrata, ki so držala na zunanji hodnik. Izstopila je, zaklenila vrata za seboj in šla k dvigalu.

Talija ni pozvonila za dvigalo. Na skrajnem koncu hodnika so bile ozke stopnice, ki so bile v zvezi s hišnikovo sobo v zadnjem nadstropju in katere je porabljal samo on. Odšla je po stopnicah navzdol. Na koncu stopnic so bila vrata, ki so peljala na dvorišče nekega poslopja. Tudi ta vrata je odklenila in kmalu zatem se je pridružila množici meščanov, ki so hiteli po opravkih in ki so ob tej uri poživljali mestne ulice..

XXIV. poglavje.

10.000 funtov nagrade.

»Banka Združenih trgovcev je pooblaščena, da ponudi deset tisoč funtov šterlingov za informacije, ki bi privedle do aretacije in obsodbe voditelja znane tolpe, ki se skriva pod imenom Rdeči krog. Državni tajnik je poleg omenejene nagrade obljubil tudi popolno oprostitev in svobodo tistemu članu te izsiljevalne družbe, izvzeti so seveda tisti člani, ki so zakrivili kak umor. Ta nagrada je bila namenjena tistemu, ki bi utegnil dati kakšne informacije in prepričevalne dokaze, da se lahko dokaže krivda moškemu ali pa ženski, ki se skriva pod imenom Rdeči krog.«

To opozorilo, tiskano rdeče, je bilo nalepljeno na vseh kioskih, na vseh oknih poštnih uradov in na vseh oglasnih policijskih deskah pri posameznih stražnicah.

Derrick Yale je na poti v svoj urad opazil ta razpis. Ustavil se je pred enim izmed lepakov in ga prebral.

Ko je nadaljeval pot proti uradu, je premišljeval, kak učinek bo to imelo na manj pomembne člane te tolpe, katere zasledovanje mu je bilo poverjeno.

Talija Drummondova je tudi prebrala ta razglas, kar z vrha nekega avtobusa, ki se je ustavil tik pred neko desko za lepake. Tam je bilo namreč tudi postajališče, kjer so mnogi potniki čakali na avtobus. Ko je brala lepak, se je sama pri sebi nasmihala. Najbolj močan dojem pa je lepak napravil na Hrweya Froyanta. Ko je bral razglas, je zardel in oči so dobile prav poseben sijaj, kar ga je skoraj pomladilo. Tudi on je bil na poti v urad, ko je prebral lepak. Ni pa šel naprej, kamor se je bil namenil, temveč se je obrnil in šel spet domov. Šel je v svojo delovno sobo. Iz nekega predala je vzel dolg seznam. Na njem so bile vse številke tistih bankovcev, ki si jih je prisvojil Rdeči krog. Ta seznam je Froyant sestavil z velko vnemo in skrbjo.

Ljubljansko vseučilišče v letnem semestru 1942

Ljubljana, 2. junija.

Bližajo se počitnice in naši dijaki z vseh šol čakajo pač dneva, da bi prejeli spričevala in odšli na svoje domove ter se s poštenim odmorom pripravili na študije v jeseni. Volja do učenja med našo mladino nikakor ni izginila in ako dandanes vidimo po ljubljanskem mestu nešteto mladih žarečih obrazov, ki nam izpovedujejo svojo voljo do izobrazbe, potem jim moramo verjeti.

Kakor velja to za srednje-, meščansko- in osnovnošolsko mladino, telja to tudi za visokošolsko mladino. Že dobrih 23 let imamo v Ljubljani visoko šolo, popolno vseučilišče, ki ima tudi v preteklosti slavne predhodnice. Ljubljanska univerza kaže — spričo vsestranske naklonjenosti oblasti — voljo, da se tudi sedaj obdrži na isti in če ne morda še višji višini, kakor je bila do sedaj.

Sedaj se bliža poletni semester ljubljanske univerze koncu. Niso še znane točne številke, kar je tudi nemogoče. Le toliko je znano, da je bilo v poletnem semestru na ljubljanski univerzi vpisanih 1767 slušateljev. Diferencirati jih po posameznih fakultetah zaenkrat ni mogoče, ker so bili prav v poletnem semestru najbolj pogosti prepisi z ene fakultete na drugo. Po vsej verjetnosti pa je bila v poletnem semestru najmočnejša glede na število slušateljev filozofska fapulteta. Približno tretjina vsega slušateljstva so tvorile slušateljice.

Vedno in skoraj na vsaki univerzi je poletni semester po številu slušateljev šibkejši, kakor zimski. Tako je na ljubljanski univerzi štel zimski semester l. 1941-42 skupno 2363 slušateljev in slušateljic, od teh: na filozofski fakulteti 499 slušateljev, od teh 279 slušateljic, na pravni fakulteti 422, od teh 58 slušateljic, na tehnični fakulteti 837, od teh 84 slušateljic, na medicinski 425, od teh 134 slušateljic, teološka fakulteta pa je štela 182 slušateljev. Skupno je torej v zimskem semestru štela ljubljanska univerza med 2363 vpisi 1712 slušateljev in 553 slušateljiv. — Približno isto razmerje je ostalo tudi v zmanjšanem razmerju tudi za letni semester 1942.

Do sedaj najmočnejši poletni semester na ljubljanski univerzi je bil lanski, ko je štel 2199 slušateljev.

Prvi zimski semester l. 1919., kar se je naša univerza ustanovila, je štel 651 rednih slušateljev in 19 izrednih ter 19 rednih in 6 izrednih slušateljic, skupno torej 659 slušateljev in slušateljic. Že letni semester nato pa je štel 721 rednih slušateljev in 22 izrednih ter 21 rednih slušateljic ter 5 izrednih, skupno torej 769 vseh slušateljev.

Razvoj ljubljanskega vseučilišča je bil od tedaj dalje stalen ter se je število slušateljev dvigalo vzporedno z dvigom kakovosti in stopnje znanosti, ki jo je vseučilišče nudilo svojim slušateljem. (—r)

Bilo je živahno na trgu pred praznikom

Grmade graha naprodaj — Vagon češenj — Domača solata in kolerabca

Ljubljana, 3. junija.

Živilski trg, danes v sredo, ko je tudi drugače tradicionalni tržni dan, ob katerih dnevih je bilo v stari Ljubljani najživahnejše vrvenje, ko so stali prav ob Vodnikovem trgu veliki štanti kramarjev, ko je kmet pripeljal od daleč in blizu najrazličnejša živila in druge potrebščine, je bil danes tik pred praznikom zelo živahen in bogato založen z zgodnjimi pomladanskimi pridelki in sadjem.

Branjevci ob robeh vseh treh otokov so imeli grmade graha naprodaj. Prispelo je v Ljubljano dodva vagona graha. Cene grahu so bile po 5 lir kilogram.

Nekaj dni je bila Ljubljana skoraj brez češenj. Tu in tam je imel kak prodajalec v mestu nekaj kilogramov češenj slabše vrste naprodaj, drugače na obeh trgih ni bilo niti ene same češnje naprodaj. V ponedeljek pa je bil trg že bolje založen s češnjami. Branjevci na Vodnikovem trgu so jih prodajali in spravili v najkrajšem času v denar, kajti gospodinje so jih hitro kupovale. Bilo je včeraj na trgu do 10.000 kg češenj najboljše kakovosti, tako gorizijskih kakor tudi vipaških. Bile so po 8 lir kilogram. Tudi danes je bil trg najbolje založen s češnjami. Grmade češenj so imeli branjevci na svojih stojnicah. Češnja je sedaj najbolj priljubljena. Čez nekaj dni, najbrž že prihodnji teden, dobimo na trg prve domače češnje. Prvotno so ljudje domnevali, da jih je močno uničila slana, ki je padla 3. maja. A ni bilo tako hudo in tragično. Le ponekod je res ta slana močno škodovala češnjam, toda v bolj zaprtih krajih in v zatišjih jim ni mogla škoditi. Kakšen bo dovoz domačih češenj na ljubljanski živilski trg, je pač odvisno od trgovske in prometne organizacije. Pričakovati je, da bo trg v prvi vrsti preskrbljen z dolenjskimi češnjami iz okolice Brusnic, kjer so češnje zelo dobro obrodile in kjer rastejo že od nekdaj najboljše in daleč po raznih krajih sloveče češnje, ki so jih tudi pred leti izvažali.

Marljive Trnovčanke in delavne Krakovčanke so danes trg založile v veliki meri z domačo glavnato solato, ki ji je letošnje lepo vreme v maju izredno bilo po godu in je pospešilo njeno rast. Poleg glavnate solate, tako ajsarce kakor tudi parizarice, je bila na trgu danes v veliki izbiri domača kolerabica. Uvoz teh vrst zelenjave iz drugih krajev je skoraj že izostal. Tudi druge domače povrtnine je bilo v izobilju.

Treba je še omeniti, da je sedaj Ljubljana dobro preskrbljena s čebulo, belo in rdečo. Gospodinje rajši kupujejo belo, ker je, tako same pravijo, po kakovosti boljša in ni tako trda kot rdeča. Živilski trg je bil le dober teden brez čebule, kar se je primerilo tudi lani skoraj ob istem času. Takrat so skušale neke ženske izrabiti položaj. Vedoč, da nastopi pomanjkanje čebule na trgu, so skrile svoje zaloge in prinesle čebulo naprodaj po višjih cenah. Skrivaj, pod roko so jo prodajale. Varčne gospodinje pa so se bile že poprej primerno preskrbele s čebulo, da so lahko prebrodile dober teden trajajoče težave s čebulo.

Že včeraj smo poročali, da so z živilskega trga odstranili zadnjo barako. Danes kaže trg drugače prav pestro in živahno sliko. Kako je lep pogled na bohotno cvetoče akacije, pod katerimi valovi kipeče tržno življenje. Sistem lesenih barak se je bil posebno uveljavil prva leta po končani svetovni vojni. Poprej pred vojno, posebno po potresu, niso ljubljanski mesarji imeli na trgu svojih stalnih barak in lop, marveč so postavljali vsak dan svoje stojnice. Na cizi ali na vozičku so pripeljali poleg mesa na trg veliko mesarsko klop s tehtnico. In na tej klopi so strankam sekali in prodajali meso. Po končanem trgu so morali mesarji zopet te klopi lepo odpeljati domov. Bilo je takrat mnogo prerivanja zaradi teh klopi, kajti vsakdo je hotel imeti dober prostor.

Knjigovodja z 18 letno prakso, z zadostnim znanjem italijanščine ter s perfektnim znanjem nemščine, francoščine in angleščine, išče kakršne koli zaposlitve, ker je zaradi opustitve firme brez vsakega zaslužka. Sprejme tudi inštrukcije, sploh vsako delo, le da bi se preživel. Ponudbe pod »Vesten in sposoben« na upravo »Slovenca«.

EIAR – Radio Ljubljana

Petek, 5. junija: 7.30 Poročila v slovenščini. 7.45 Pesmi in napevi; v odmoru (8) napoved časa. — 8.15 Poročila v italijanščini. — 12.15 Koncert baritonista Dušana Pertota (pri klavirju Marijan Lipovšek). — 12.40 Trio Ambrosiano. — 12 Napoved časa; poročila v italijanščini. — 13.15 Poročilo vrhovnega poveljstva oboroženih sil v slovenščini. — 13.17 Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec. — 14 Poročila v italijanščini. — 14.15 Domači orkester vodi dirigent Fragna. — 14.45 Poročila v slovenščini. — 17.15 Koncert Komornega zbora, vodi dirigent D. M. Šijanec. — 17.50 Pisana glasba. — 19.30 Poročila v slovenščini. 19.45 Operetna glasba. 20 Napoved časa; poročila v italijanščini. — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. — 20.30 Vojaške pesmi. 20.45 »Tisoč in ena noč — bajka v dejanjih. Glasba Viktorja de Sabata; dirigent Armando la Rosa Parodi. — V odmoru: Predavanje v slovenščini. — 21.50 Zanimivosti v slovenščini. — 22 Vesela glasba, vodi dirigent Petralia. — 22.45 Poročila v italijanščini.

Sobota, 6. junija: 7.30 Poročila v slovenščini. 7.45 Lahka glasba; v odmoru (8) napoved časa. 8.15 Poročila v italijanščini. — 12.15 Koncert kvarteta »Fantje na vasi«. — 12.40 Na harmoniko igra Avgust Stanko. — 13 Napoved časa; poročila v italijanščini. — 13.15 Poročilo vrhovnega poveljstva oboroženih sil v slovenščini. — 13.20 Lepe pesmi od včeraj in danes.; orkester vodi dirigent Angelini. — 14 Poročila v italijanščini. — 14.15 Koncert radijskega orkestra. vodi dirigent D. M. Šijanec. — 14.45 Poročila v slovenščini. — 17. Nove plošče Cetra. — 17.55 Alb. Neřima: Kemija v gospodinjstvu — predavanje v slovenščini. — 19.30 Poročila v slovenščini. — 19.45 Valček. — 20 Napoved časa; poročila v italijanščini. — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. — 20.30 Vojaške pesmi. — 20.45 Slavnostna otvoritev prireditev družbe EIAR: A. Catalani: Wally. V odmorih: Predavanje v slovenščini; zanimivosti v slovenščini; poročila v italijanščini.

Ribnica

† **Kozina France.** Ne daleč od Zapotnika je Bog dopustil da je umrl 33 letni ugledni posestnik gosp. Kozina France, tretji otrok znane in ugledne Kozinove družine v Zapotniku, ki je dala 11 pridnih otrok. Pokojni se je od mladih letih vneto udejstvoval v katoliških društvih. Bil je eden glavnih sotrudnikov cerkvene godbe v Novi Štifti. Kot zdrav kmečki fant je ljubil svojo rodno grudo. Videl je, da bo domača obrt — ribniška suha roba — v teh razmerah propadla in da bo treba poiskati ljudem zaslužka drugje, zato je po svojih gospodarskih zmožnostih začel sam saditi sadno drevje in to priporočal tudi kmetom, katerim je bil svetovalec, ker je spoznal, da je zemlja v naši dolini primerna za sadjerejo. V ta namen je ustanovil Sadjarsko in Vrtnarsko podružnico »Sv. Marko pri Sodražici«. Glavno njegovo življenjsko delo, v katerega je položil vse napore, je bila odločna borba proti vsemu, kar je nasprotovalo Cerkvi.

Sveto mašo zadušnico za pokoj njegove duše so brali v cerkvi sv. Marka. Na pokojni sprejme za svoja dobra dela plačilo v nebesih, hudo prizadeti družini pa izrekamo naše iskreno sožalje!

Z lestve je padel in si zlomil levico 4 letni sin posestnika Stanko Adamič. Fantka so odpeljali v ljubljansko bolnišnico.

V ribniškem kopališču je bilo zadnje sončne in soparne dni vse živo. Kopališče so spet uredili tako, da je lepo urejeno.

Sezonska pristojbina znaša 12 lir. Kopališče ima lep in velik bazen, zato mladina prav rada prihaja, da se tu sonči in ohladi v čisti Bistrici. Kopalci so že zagoreli, kakor bi bili že v največji kopalni sezoni. V kopališču mine marsikatera lepa in zabavna urica, pa tudi kak svojevrsten dogodek, ki bo ostal vsem v spominu na letošnje lepe sončne majske dni, ki so za našo mrzlo dolino vsekakor nekaj posebnega.

V treh vrstah...

Upravne spremembe v Radovljici. Dosedanji radovljiški okrožni vodja dr. Hradetzky je bil razrešen svojih dolžnosti, na njegovo mesto pa je pokrajinski vodja dr. Rainer imenoval dr. Hochsteinerja. Novi okrožni vodja je doma iz kmečke hiše na Koroškem, blizu Sv. Vida. Ob priliki predaje poslov je imel dr. Rainer govor, v katerem je orisal razmere na Gorenjskem. Zahvalil se je tudi poprejšnjemu funkcionarju za njegovo delo.

Kolesarska nesreča. Slikarski pomočnik Peter Dacar iz Vrhpolja pri Kamniku se je s kolesom peljal v Motnik. Blizu Motnika pa je sredi mostu čez rečico pade 1 s kolesa in obleža1. Padec je bil tako nesrečen, da se je fant močno pobil po vsem životu, še najbolj pa po desnem kolenu. Nezavestnega so našli ljudje in poklicali pomoč. Avtomobil Rdečega križa ga je prepeljal v Kamnik.

Zasačen verižnik. V Selnici ob Dravi so orožniki ugotovili, da se okrog Ruš plete velika verižniška trgovina. Zasačili so nekoga, ki je imel pri sebi na vozu veliko koruze, 30 litrov žganja, več litrov ruma in nekaj šunk. Mož je hotel orožnikom dopovedati, da je vse to blago dobil v dar od svojega brata in da je tudi sam imel namen vse skupaj razdeliti med delavce in potrebne. Orožniki mu na ta zagovor niso hoteli iti, temveč so ga pospremili v zapore mariborskega okrožnega sodišča.

Vaška varstvena služba v srbskih občinah. Sumljivci in tujci so v srbskih vaseh povzročili mnogo zla in gorja. Nazadnje je ljudstvo seglo po samoobrambi in je v mnogih krajih ustanovilo svoje stražarske oddelke, ki vsako noč in tudi podnevi pazijo, da se v vas ne priklati kak sumljivec.

Ostrejša določila glede nemških potnih listov. Na podlagi sklepa nemške vlade je tudi šef civilne uprave za Štajersko objavil stroga določila glede potnih listov in potnih dovolilnic na Štajerskem. Vsakdo, kdor ima potni list ali pa se zanj poteguje, mora dobro paziti, da bo imel vse potrebne listine v popolnem redu, da ne bo imel prehudih navšečnosti ob srečanju z organi državnih oblasti. Zlasti se opozarjajo tisti, ki so morebiti izgubili svoje potno dovoljenje, da izgubo takoj javijo oblastem, sicer bodo strogo kaznovani.

Opozorilo glede nakaznic za ženine in neveste

S pozivom na okrožnici Visokega komisariata z dne 11. januarja 1942-XX VIII, št. 30/7, in z dne 29. januarja 1942-XX VIII, št. 30/37-42, glede izdajanja osebnih oblačilnih nakaznic za ženine in neveste opozarjamo prizadete, da smejo okrajna glavarstva in mestno poglavarstvo v Ljubljani izdajati te nakaznice samo do dneva poroke in da odslej ne bo več v tem pogledu nobenih izjem. Po poroki pa si morajo novoporočenci priskrbeti potrebno oblačilo in opremo s svojimi navadnimi oblačilnimi nakaznicami in nimajo več pravice, da bi se jim izdale posebne nakaznice. Za novorojenčka pa se smejo izdajati posebne nakaznice še tri mesece po rojstvu, a ne pozneje.

Ljubljana

Koledar

Danes, sreda, 3. junija: 22. muč. Ug.
Četrtek, 4. junija: Sv. Reš. Telo.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: dr. Kmet, Tyrševa c. 43; Trnkoczy, ded., Mestni trg 4; mr. Ustar, Šelenburgova ul. 7.

Vodstvo na umetniški razstavi kiparja Fr. Goršeta in slikarja M. Maleša v Jakopičevem paviljonu bo na praznik, v četrtek, 4. t. m. ob 11. Vodil bo akad. slikar prof. Ivan Vavpotič. Ker je razstava že prve dneve vzbudila toliko zanimanja med našim občinstvom, opozarjamo vse ljubitelje umetnosti na to pomembno prireditev.

Prazniško zdravniško dežurno službo bo opravljal od srede od 20 do petka do 8 zjutraj mestni višji zdravstveni svetnik dr. Mis Franta, Poljanska cesta 15 II, telefon 32-84.

Opozorilo kmetovalcem, imetnikom poljedelskih strojev. V svrho nabave tekočega goriva naj vsi kmetovalci — imetniki poljedelskih strojev s pogonom na petrolej ali nafto pošljejo na Združenje kmetovalcev, Ljubljana, Gosposvetska cesta 2 prijave z naslednjimi podatki: Ime in priimek ter očetovo ime, svoj točen naslov ter navedbo kraja, kjer leži kmetijsko gospodarstvo, površina obdelovalne zemlje, število strojev s pogonom na petrolej ali nafto, znamko stroja z navedbo konjskih sil, za kaj rabi stroj (mlatilnica, slamoreznica), koliko polnih dni v letu dela stroj v domačem gospodarstvu, koliko morda pri drugih posestnikih, koliko tekočega goriva — petroleja ali nafte porabi letno ter ali rabi za pogon petrolej ali nafto.

Vabimo kmetovalce, imetnike strojev, da točno izpolnjene prijave pošljejo na Združenje najkasneje do 15. junija t. l. Kasnejše prijave se ne bodo mogle vpoštevati. — Iz pisarne Združenja kmetovalcev.

Ljubljansko gledališče

Drama:

Sreda, 3. junija, ob 17.30: »Vdova Rošlinka«. Red A.
Četrtek, 4. junija, ob 17.30: »Poročno darilo«. Red Četrtek.
Petek, 5. junija ob 15: »Konto X«. Izven. Zelo znižane cene od 10 lir navzdol.
Sobota, 6. junija ob 17.30: »Šola za žene«. Red B.
Nedelja, 7. junija ob 17: »Romeo in Julija«. Izven.

Opera:

Sreda, 3. junija, ob 17: »Boccaccio«. Opereta. Red Sreda.
Četrtek, 4. junija, ob 16.30: »Evgenij Onjegin«. Izven. Cene od 20 lir navzdol.
Petek, 5. junija: Zaprto.
Sobota, 6. junija ob 17: »La Boheme«. Izven.
Nedelja, 7. junija ob 15: »Carmen«. Izven. Cene od 20 lir navzdol.

Zabavna domača kmetska igra Cvetka Golarja »Vdova Rošlinka«, ima za snov veselo zgodbo o košati kmetski vdovi, ki je željna mladega, zastavnega ženina in si na vse načine prizadeva, da bi ga zmamila do ženitve. Dovtipno in kratkočasno dejanje nudi mnogo razvedrila. Igrali bodo: Rošlinko — P. Juvanova, Manico — V. Juvanova, Tončko — Sancinova, Janeza — Presetnik, Balantača — Košič, Jernejca — Bratina, Gašparja — Raztresen, Tinčeta — Starič. Režiser Fran Lipah.

Giovanni G. Forgano: »Poročno darilo«. Dejanje se plete okrog ljubezen. zgodbe dveh mladih ljudi, farmacevtke in avtomobilista, ki ga zanese naključje v lekarno majhnega letoviščarskega mesta. Igra vsebuje dve veliki in nekaj učinkovitih epizodnih vlog. Dialogi so prijetni, situacije kratkočasne, tako da daje igra prav prijeten gledališki večer. Delo je zrežiral prof. O. Šest.

Franz v. Suppe: »Boccaccio« Opereta v treh dejanjih. Peli bodo: Boccaccia — Mlejnikova, Lotheringhija — Anžlovar, Lambertuccia — Zupan, Scalzo — M. Sancin, Leonetta — B. Sancin, Fiametto — Barbičeva, Beatrice — Polajnarjeva, Peronello — Poličeva, Izabello — Španova, Pietra — Drenovec, kolporterja — Dolničar, majordoma — M. Gregorin, Filipo — Koširjeva. Dirigent: R. Simoniti, režiser: C. Debevec.

V četrtek, na praznik, bodo peli ob 15 izven abonmaja Čajkovskega opero »Evgenij Onjegin« v sledeči zasedbi: Larina — Poličeva, Tatjana — Heybalova, Olga — Španova, Onjegin — Primožič, Lenski — Sladoljev, Gremin — Lupša, Filipjevna — B. Stritarjeva, Triquet — B. Sancin, stotnik — Škabar, Zarecki — Dolničar, Gillot — Mencin. Dirigent A. Neffat, režiser C. Debevec, zborovodja R. Simoniti, koreograf inž. P. Golovin.

V prihodnji predstavi Puccinijeve opere »La bohème bo pel tenorsko partijo Rudolfa prvič Janez Lipušček, partijo Collina pa Friderik Lupša. Ostala zasedba partij bo ista kot pri prejšnjih predstavah. Opozarjamo na to zanimivo predstavo, ki bo nudila dvema mlajšima članoma naše opere priložnost, da se predstavita v zahtevnih partijah velikega formata.

V. HEISER 10

Zdravnik gre križem svet

Kaj običajen prizor na filipinskem otočju je ta, da vidiš, kako dva moža držita vsak svojega petelina za rep in ju pustita, da se zakadita drug v drugega in se malo okoljeta, tako jima namreč krepita in vadita mišice za tekmo.

Okrog igrišč petelinjih tekem, ki jih najdeš v vsaki vasi, se v krogu dvigajo sedeži iz bambusa in domače palmovine in tod se vsako nedeljo gnetejo goste množice ljudi od jutra do večera. Navadno spustijo v boj belega in pisanega petelina, da jih vsak gledalec lažje vidi in loči. Preden se tekma prične, oba lastnika razkazujeta svoja petelina, držita ju trdno za rep in pustita, da se vnameta za boj in s tem pokažeta svojo moč in pogum. Potem pa se začenjajo stave med vajenimi igralci. »Pet na rdečega!«, »deset na belega!« slišiš kričati, in denar, ki ga igralca vržeta v areno, zacinglja. »Nihče več?« vprašuje na ves glas posredovalec, in če ni nobenih stav več, z metlo spravi na kup srebrnike in papirnati denar.

Vsak petelin ima na nogi pritrjen jekleni kavelj, ki je oster kot britev in s katerim eden izmed borcev prav hitro prereže trebuh ali pa ga požene v beg. Junaki, ki so padli, vedno končajo v družinskem loncu, čeprav so nekoliko trdi. Plačevanje nagrad, ki ne gre po nobenem vidnem računskem ključu, je v resnici nekaj čudovitega: igralec, ki je zmagal, se zglasi pri nekem okencu, pove, koliko je stavil in takoj prejme svoj izkupiček. Niti enkrat nisem videl, da bi pri tem prišlo do kakega pričkanja.

Kadar so nalezljive bolezni na delu, je sleherno zbiranje ljudstva nevarno, toda mi nismo mogli biti kar tako nebrižni za ljudske verske navade in smo zato često morali popustiti. »Žegnanje« je na Filipinih iz starih časov ukoreninjen praznik in je za vsako naselje največji dogodek v letu. Če ne upoštevamo verskega značaja tega dne, je takle praznik močno podoben našim podeželskim sejmom, ko se zgrinja na tisoče ljudi vsake starosti in vseh družabnih slojev, ki se vdajajo noremu veseljačenju.

Največja nevarnost za ljudsko zdravje je bila vsakoletna slovesnost praznika »Neustra Senora de Paz y Buen Viaje« (Naša gospa miru in srečne poti) v Antipolu.

V to mestece se je tedaj nagnetlo kakih deset tisoč ljudi ali še več, ki so ostajali tam po več tednov, romali k svetišču, kjer je bil spravljen relikviarij, drugače pa stalno jedli in pili. Prinesli so s seboj jedila iz okrajev, ki so bila okužena s kolero, včasih celo iz hiš, kjer so bili bolniki. Potem so z iskrenim gostoljubjem, ki je Filipincem prav svojsko, razdeljevali jedi vsakomur, kdor jih je hotel počastiti. Ob tej priliki so pretirano jedli, tako da so si premnogi pokvarili želodce, kar je pospeševalo razvoj kolere, tifusa ali pa griže.

Ljudje, ki jih je že kuhala bolezen, so se vrteli med zdravimi, in ker so bile straniščne naprave za toliko obiskovalcev nezadostne, je lahko umljivo, kako naglo se je okužba razširila. Potem ko so obiskali svetišče Matere božje, so se romarji po navadi okopali v reki Mariquini, ki je tekla v bližini in iz katere so nižje dol zajemali vodo za pitje.

Nekaj dni po prazniku v Antipolu je kolera izbruhnila hkrati v več krajih na otoku Luzonu. Kmetje si tega niso vedeli razlagati, menili so, da bolezen po neki skrivnosti vre iz zemlje, članom zdravstvenega urada pa je bilo jasno, da se je bolezen ravno iz tega kraja razširila v vse smeri daleč naokrog.

Kadar koli je kolera razsajala, se je zmeraj vgnezdila tudi v nagneteni jetnišnici v Bilibidu. Ko so me prvič poklicali, da bi tam pobijal bolezen, je bila zdravstvena služba v ječah docela pod nadzorom uradnika, ki je bil ravnatelj nad vsemi ječami.

Ker je povprečno od vsakih tisoč jetnikov umrlo preko dve sto, me je guverner Wright vprašal, če bi bil pripravljen vso stvar preiskati.

»Bom poskusil,« sem mu odgovoril, »a brez potrebnega polnomočja ne bi mogel nič narediti. Vi bi morali ravnatelju ječ naročiti, da bo moral izpolniti vsak pameten predlog, ki bi mu ga dal.«

»Toda to bi se reklo, da se vtikam v njegove zadeve! Kako bi mogel to storiti?« je odgovoril guverner.

Zavedal pa sem se, da bi moje delo brez polnomočja ne dalo haska, zato sem izjavil, da obžalujem, a da sem prisiljen posel odkloniti. Guverner je malce premišljeval in potem dejal, da so okolnosti pač take, da moramo iti mimo sleherne formalnosti. »To bolezensko žarišče moramo vsekako udušiti. Storil bom, kakor želite.«

Odpravil sem se v jetnišnico in preiskoval ves popoldan, odkril pa nisem prav nič. Bolnike so precej osamili, jed je bila kuhana, voda čista: kazalo je, da ni bilo razloga, zakaj bi še kdo obolel.

Zvon je klical h kosilu. Jetniki so prihiteli v obednico in tedaj sem zapazil, kako so muhe pribrenčale iz bližnjega stranišča.

V teh časih se je šele malo vedelo o možnosti okuženja po žuželkah ali nosilcih bacilov. Muhe so bile ob vsaki kugi prav nevarne, saj so na nogah prenašale klice katere koli črevesne bolezni iz najbolj umazanih krajev, ki so jim posebno prijali. Zato sem dal v straniščnih oddelkih okna zastreti z mrežami, na vratih pa pritrditi vzmeti: v 48 urah je kolera v jetnišnici v Bilibidu docela prenehala.

Malo pozneje je zdravstvena služba v jetnišnici prišla pod nadzorstvo zdravstvenega urada in Bilibid je postal laboratorij, kjer smo lahko na zelo prikladen način proučevali bolezni. Umrljivost je potem padla na raven, ki je običajna v bolj zdravih krajih.

Po muhah smo si lahko razložili izbruh kolere v kakem zavodu, nejasno pa nam je bilo, kako se je mogla strahotna bolezen navzlic vsem zdravstvenim ukrepom pojaviti tu pa tam na najrazličnejših točkah otoka Luzona.

Ko so napeto premišljevali o grozni nesreči, ki je zadela Hamburg leta 1892 — v treh mesecih je takrat umrlo 80.000 ljudi — so tedanji zdravniki jeli učiti nauk o nosilcih kolere: to naj bi bile osebe, ki so lahko raznašale milijone klic in okuževale mnoge druge, čeprav same niso bile bolne. Ta nauk je ostal nedokazan in zašel v pozabo, dokler se ni dr. Allanu J. Mc Laughlinu, članu našega odseka, posrečilo dognati take nosilce na Filipinih.

Ko nam je bilo to jasno, je bilo možno otočje zaščititi pred kolero, ki so jo prinašali iz drugih dežel, s tem, da smo bakteriološko temeljito pregledali vse potnike v karanteni. Tak pregled je še danes v veljavi v zdravstvenem nadzorstvu po pristaniščih.

Leta 1911 sem bil v Newyorku na počitnicah, ko je kolera izbruhnila v Brooklynu. Skoraj sleherni dan je dospelo tri tisoč potnikov in zasumili so, da je med njimi bilo nekaj nosilcev kolere. Seveda se je bilo treba lotiti obširnih bakterioloških preiskav in prosili so me za pomoč, ker so vedeli, da imam že skušnje v takih stvareh. Spravili so me v laboratorij v Roselbanku v državi New Jersey, kjer je trideset spretnih žensk bilo zaposlenih z iskanjem nosilcev balezenskih klic. Tako smo kolero zajezili že ob viru, namesto da bi jo preganjali po širni deželi.

Andrejčkov Jože: **Žalost in veselje** Roman v slikah

Risal Jože Beranek ==== Besedilo priredil Mirko Javornik

661.

662.

663.

Tomaž je zdaj očetu Alfonzu povedal Aleševe čudovite prigode. Duhovnik se ni mogel načuditi, saj je menil, da je fant utonil v morju. Ko se je poslavljal, je še na vratih dejal vsem: »Čudna so božja pota. Pa kar Bog stori, vse prav stori.« In se je poslovil.

Viljem je vedel, da pota po omeriških gozdovih niso kaj varna, zato sta s Tomažem sklenila častitega moža spremiti. Zajezdili so konje in krenili v gozd. Ko so prijahali že blizu Alfonzovega bivališča, so poslušali v hosti kraj steze milo ječanje. Obstali so in poslušali.

Oče Alfonz je stopil raz konja in hitel tja. Mesec je pogledal okrog drevja in prikazal se je strašen prizor. Tik steze je ob koreninah debelega drevesa ležal napol gol mrtev človek. Roko je tiščal na prsih, odkoder se mu je še cedila kri, kožo z lasmi pa je imel sneto z glave.

Turčija v boju s prehrano

Posledice vojne drugod čedalje bolj pritiskajo na notranje življenje v Turčiji

»Turčija ni v vojni, začenja pa čutiti v vedno večji meri posledice vojne, zlasti na gospodarskem polju.« S temi besedami je označil predsednik turškega ministrskega sveta Refik Sajdam jasno položaj, v katerem je danes Turčija.

Po mestih kruh na nakaznice

Dočim je šla v prvih dveh letih politika turške vlade v glavnem za tem, da se ohranijo smernice takšne zunanje politike, ki bi odvrnila Turčijo od nevarnosti pred vojno, so se med tem gospodarske posledice vojne pokazale v takšni ostrini, da so vprašanja oskrbe, ohranitve gospodarskega ravnotežja in druga podobna vprašanja stopila v ospredje in jim je vlada zato posvetila največjo skrb, prav tako kakor zunanjepolitičnim vprašanjem.

Med vsemi notranjimi vprašanji se vlada najbolj prizadeva, kako bi čimbolje rešila vprašanje prehrane. Lanskoletni pridelek je bil daleč pod povprečnim letnim pridelkom, položaj pa je poslabšalo še dejstvo, da je bilo vskladiščenje tega, že tako in tako pičlega pridelka slabo.

Zato je turška vlada smatrala za potrebno, da s 1. januarjem letošnjega leta uvede nakaznice za kruh po mestih. Dnevni obrok kruha je bil določen sprva na 375 gramov, ker je kruh glavna hrana turškega prebivalstva. 375 gramov naj bi bila skrajna količina, ki jo mora vsakdo na dan dobiti. Toda vlada ni uspela, da bi ostala pri tej dnevni količini kruha, in je bil dnevni obrok kmalu zmanjšan na 300 gramov. Pa tudi to še ni bila skrajna omejitev. V zadnjih tednih je bila uveljavljena še strožja določba, po kateri se sme kruh deliti samo vsak drugi dan.

Tem prehranjevalnim težavam se je kmalu pridružila še nova. Začele so se dvigati cene živilom in drugim potrebščinam in turška vlada je morala izdati odredbe, po katerih naj bi se cene ustalile. Toda kljub temu, da so bile določene najvišje dovoljene cene živilom, in kljub temu, da je številne verižnike in podobne izkoriščevalce težkih razmer doletela občutna kazen, so se vsi ukrepi, s katerimi naj bi se zmanjšali življenjski stroški, izkazali za brezuspešne, kajti cene živil, tudi najpotrebnejših, so se dvigale še naprej. Skromno rečeno, življenjski stroški so se v Turčiji v zadnjih šestih mesecih več ko podvojili.

Na vsak način je treba ostati izven vojne

Spričo neprestanega dviganja cen življenjskih potrebščin tudi ni imelo dosti haska, če so se mezde in plače povišale, kar je na drugi strani precej obremenilo ne samo državni proračun, pač pa tudi trgovska in industrijska podjetja. Ker so široki ljudski sloji že dosegli če ne celo daleč prekoračili skrajno mejo, pri kateri bi vsaj za silo še izhajali s svojimi mezdami in plačami, je morala vlada izdati še nove ukrepe.

Vse te težave so gotovo prinesle med turško ljudstvo nemir in zaskrbljenost, ki ji je vlada posvetila največjo pozornost. Ta pozornost in skrb je toliko bolj upravičena, če pomislimo — pravi poročevalec iz Ankare — da so se od začetka preiskave v zvezi z napadom na nemškega veleposlanika v Ankari, von Papena, turški odgovorni krogi lahko prepričali o obsežnem komunističnem delovanju, ki ga nihče ne bi mogel niti slutiti. Ukrepi, ki jih je izdala turška vlada, kažejo, kako trdno se je odločila ohraniti v deželi mir in notranjo varnost.

Temu namenu je služila tudi konferenca pokrajinskih guvernerjev, ki je bila prve dni meseca maja v Ankari in ji je predsedoval turški notranji minister sam. Odgovornost za izvedbo ukrepov, ki so bili sklenjeni na tej konferenci, je prevzel zdaj novi notranji minister.

Trden sklep turške vlade, da je treba rešiti težka notranja vprašanja, ki jih je sprožila vojna, jasno dokazuje, da so v Ankari mnenja, da bo turška vlada samo s strogo politiko, kakršna bi zagotovila strožji notranji red, lahko nadaljevala tudi na zunaj s takšno politiko popolne nevtralnosti, ki bi Turčijo mogla obdržati izven svetovne vojne. (Ultime Notizie.)

»SLOV. DOM« v vsako hišo!

že pred 55 leti je risal tanke, letala, podmornice...

Umetnostni slikar Albert Robida, ki je čudovito uganil, kakšen bo bodoči razvoj vojne tehnike

Leta 1887. so v Franciji prišle v javnost nadvse presenetljive slike, ki jih je narisal tedaj splošno priznani umetnik — risar Albert Robida in s katerimi je ta mož izredno bogate domišljije ljudem prikazoval, kako si zamišlja vojskovanje v dvajsetem stoletju. Izšle so v posebnem albumu, ki mu je Robida dal naslov »Vojna v dvajsetem stoletju«. Zbudile so splošno zanimanje in občudovanje, čeprav so se ljudje ob njih morda le bolj zabavali, kakor pa da bi jim pripisovali kakšno »preroško« vrednost. Gotovo jih namreč ni bilo mnogo, ki bi verjeli, da se bo vse tisto, kar je umetnik Robida prikazal na svojih tedanjih slikah, sploh kdaj uresničilo, kaj šele da se bo izpolnilo že v bodočnosti, kakor se v resnici tudi je.

Kdo je bil Albert Robida

Albert Robida se je rodil leta 1848. v Compiegneju v Franciji, umrl pa je leta 1926. v Neuillyju ob Seini. Njegov oče je bil navadni gozdni delavec, ki se je bil najbrž nekoč priselil v Francijo, verjetno z istim namenom, kakor še na tisoče drugih delavcev, ki so iz svoje premajhne domovine odšli po svetu za kruhom. Želel je, da bi se njegov sin posvetil notarskemu poklicu, da mu ne bi bilo treba, kot njemu samemu, vse življenje vihteti sekiro in vleči žago kje po kakšnem tujem gozdu. Toda Albert ni kazal posebne vneme za notarski poklic, a očetu se le ni hotel preveč zameriti. Čeprav ga je neprimerno bolj vleklo v slikarsko šolo, je vendarle sklenil uslišati očetovo željo in je zato tudi res stopil v neko domačo notarsko pisarno. V svojem prostem času pa je neprestano samo risal in risal in se kmalu v tej umetnosti tudi izredno izuril. Poleg drugih slik je delal tudi odlične karikature in je po svojih umotvorih vsaj v rojstnem kraju kmalu zelo zaslovel. Svoje risarsko znanje je nazadnje, čeprav kot samouk, že tako izpopolnil, da se mu je za njegovo umetniško roko zazdel Compiègne veliko premajhen kraj. Odšel je nazadnje v Pariz, kjer je kmalu zbudil med tamkajšnjimi umetniškimi krogi splošno pozornost kot izredno nadarjeni risar in mož nenavadne domišljije, ki se je razodevala v vseh njegovih umotvorih. Zlasti njegove izvirne karikature so mu prinesle veliko slavo, saj so bile ne samo tehnično dovršene, pač pa tudi izredno duhovito zamišljene in so celo najbolj zahtevnim ljudem prinesle marsikakšno uro zabave in prijetnega razvedrila.

Njegove prerokbe v slikah so se uresničile

A s samimi karikaturami se Albert Robida ni zadovoljil. Nekoč mu je prišlo na misel, kako bi upodobil svet, kakršen naj bi bil po njegovi zamisli v prihodnjem stoletju. Zlasti je skušal prikazati način, kako se bodo v bodoče ljudje vojskovali. Že leta 1883. je izdal izredno zanimiv album slik pod naslovom »Dvajseto stoletje«, s katerimi je naravnost na čudovit način uganil, kako bo človeštvo v bližnji bodočnosti v tehničnem oziru napredovalo. Vse, kar je Robida tedaj narisal v svoj album, se seveda še ni uresničilo, mnogokaj pa. Robida je med drugim na primer narisal že tedaj, kako bodo nekoč po večjih mestih stale javne telefonske govorilnice, kako bodo brezžično po radiu oddajali poročila, ki jih bodo bodoči ljudje lahko poslušali na svojih domovih. To sta že dve stvari, ki sta se v komaj nekaj desetletjih uresničili in dosegli celo še večjo stopnjo popolnosti, kakor pa si jo je zamišljal Albert Robida v letu 1883,

Še mnogo neverjetnejše pa so se tedanjim Francozom zdele Robidove predstave, kakšna bo bodoča vojna. Če gledamo tiste Robidove slike iz leta 1887., moramo temu duhovitemu slikarju pač priznati, da je bil naravnost prerok. Za primer naj opišemo vsaj nekaj njegovih slik o bodočem načinu vojskovanja. Na eni od njih vidimo

»bunker«

kakor bi tej močni utrdbi, pod katero se skriva težko strelno orožje, rekli danes. Iz majhne odprtine gleda konec debele topovske cevi z daljnogledom, za topom pa je posadka, ki polni top z granatami. Na to podzemsko utrdbo je narisan močan oklep, pod katerimi so topničarji gotovo na varnem.

Letalec v žični zvezi s poveljstvom in topničarji na tleh

Druga slika predstavlja »ogledniško letalo«, kakor si ga je umetnik Robida zamišljal že tedaj, ko o letalih sploh še ni bilo ne duha ne sluha. Na majhnem letalu, ki je sicer kaj malo podobno današnjim, je Robida narisal letalca, ki se je bil dvignil nad sovražnikove postojanke ter ogleduje, kaj nasprotna vojska dela, koliko je je in podobno. Letalec drži v roki dolgo brzojavno žico, da lahko sproti obvešča svoje vojaško poveljstvo, kaj se dogaja na drugi strani.

Na naslednji sliki je narisana cela baterija daljnostrelnih topov z dolgimi vitkimi cevmi. Topovi so postavljeni pod drevje, da bi bili bolje prikriti in jih sovražnik z zraka ne bi mogel opaziti. Poleg topov stoje na visokih podstavkih dolgi daljnogledi, obrnjeni proti sovražniku. Čudovito pa si je Robida zamislil poveljevanje nad temi protiletalskimi topničarji. Nad topovi je visoko v zraku narisal letalo, ki je s poveljstvom tiste topničarske baterije spet v zvezi s pomočjo dolge brzojavne žice. Letalo ima očividno samo ta namen, da iz njega ogledник opazuje s primerne višine sovražnika in nato poveljuje topničarjem, kam naj streljajo, kje so sovražnikove najbolj občutljive točke in kolikšna je vsaj približna razdalja do njih.

Kolesarski oddelki in »tanki«

Robida je potem na neki nadaljni sliki narisal kolesarski oddelek, oborožen z dolgimi sulicami, ki drvi v naskok. Za njim so na nekoliko vzvišenem prostoru močne podzemske utrdbe, iz katerih gledajo ogromne topovske cevi, ob strani pa čudovita, premikajoča se pošast, podobna nekaki želvi z debelim oklepom. To naj bi bil tank, kakor si ga je zamišljal Robert Robida. Na sprednji strani gleda izpod oklepa topovska cev, zadaj pa dva moža neseta težko granato, da jo potisneta v top. Oklepna pošast je na kolesih in zato lahko z ostalo vojsko prodira dalje. Zanimivo je na vse zadnje tudi to, da umetnik tega svojega »tanka« ni narisal kje na kakšni cesti, pač pa kar zunaj na travniku.

Podmornice kot kakšne ribemečarice

Tudi na podmorniško vojskovanje Robida ni pozabil. Narisal je podmornico, ki napada sovražnikovo »križarko«. Robidova podmornica je podobna ribi mečarici, ki ima spredaj nekako žago. Posadko tvori en sam mož. Pravijo, da je ta podmornica natančno takšna, kakor najnovejše japonsko podmorsko orožje, ki je svojo učinkovitost pokazalo zadnjič v bitki pri Hearl Harborju na Havajskih otokih, 8. decembra 1941.

Čeprav vse tisto orožje, kakršnega si je v svoji domišljiji predstavljal Robert Robida že v drugi polovici prejšnjega stoletja, seveda ni točno takšno, kakršnega se vojske poslužujejo danes, je vendar le nekaj izrednega, naravnost čudovitega, da se je pred 55 leti našel mož, ki je v naprej videl, kakšna bo, vsaj v bistvu, vojna taktika in tehnika sedanjih časov.

Ivan Zorič:

711 km

Zapisi in vtisi s študentovske poti 9

Pri vsakem odhodu vlaka naju je kdo prišel postrežljivo budit, češ ali morebiti ne nameravava potovati s tem vlakom. Človek bi se najrajši jezil, pa se nisva mogla in sva se samo smejala. Ko se je ta stvar že tretjič ponovila, sva pritrdila na zid dvojezični napis, da danes ne odpotujeva. Če ga je kdo bral, ne vem. Mir pa sva imela potem do jutra. Morda so zbijali šale na račun tega napisa, medtem ko sva bila midva sredi kraljestva sanj.

Zjutraj sva se morala sama režati. Zaradi dvojezičnega napisa. Kdo bi ga le neki tu potreboval?

Dopoldne sva si ogledala pomole in pristanišče. Potem sva šla sedet med nosače in mornarje. Milan se je z njimi pogovarjal, jaz pa sem pisal pismo. Ker je pismo sila znamenito, saj je pisano na hrbet živilske karte, ga še danes hranim.

... kakor sem vam že pisal, jo bova zdaj mahnila v manjša mesta, da si nekoliko odpočijeva živce. Pišem v pristanišču. Milan sedi med mornarji in se heca. Čisto resno se meni z nekim ogromnim kosmatim človekom, da bi mu posodil birvski aparat. Mornar bi mu ga dal brž na razpolago. Milan bi ga lahko dobil jutri ob odhodu neke ladje, ob pol treh zjutraj. Milan se razburja, češ da je »nekoliko« prezgodaj. O izteku pogajanj bom poročal doma. Svinčnik je že top, pa nimam noža. Milanu je padel v morje, ko je na neki skali balanciral. Kdor zna, pač zna ...«

Milan sedi na klopici in bere opise raznih umetnin. Sasada cerkve svetega Lorenza ga je čisto prevzela in ga vrgla iz ravnovesja. Sonce pripeka in naju greje v hrbet. Dve ladjici se približujeta. Bog ve, koga nosita. Kar naenkrat me zanimajo tisti ljudje. Hotel bi vedeti za njihovo življenjsko pot, za njihov življenjski roman, ki ga imajo, prav gotovo ga imajo, saj ga ima vsak.

Milan bere. Kodri mu padajo preko lica in mečejo senco na knjigo. Od časa do časa preneha, me pogleda, rad bi nekaj povedal, pa se spet zatopi v knjigo.

»Bogme! Žalostno je to, če mora človek v tujino, da spozna, da je na svetu umetnost!« vzdihne.

Jaz pa molčim in urejujem svoj album za znamke.

KONEC.

Naročajte »Slovenski dom«!

NAŠ NOVI ROMAN!

Novi roman, ki ga bo »Slovenski dom« pričel objavljati v kratkem, je napisala slavna švedska pisateljica Selma Lagerlöf. Njeno ime bo mnogim bralcem znano po odličnih delih, ki uživajo svetovni sloves in jih je več prevedenih v slovenščino.

Naš novi podlistek nosi naslov

»KARLINA LOEWENSKOELD«

Pisateljica je posegla v čas nekako dobrih sto let pred nami in nam podala sliko malomeščanskega in vaškega življenja na Švedskem. V središče dejanja je postavila sina ugledne meščanske družine, kateremu so starši namenili visok položaj v družabnem svetu, toda usoda je zasukala njegovo pot. Postal je protestantski pastor v skromni vasi. Tam se je srečal z lepim, poštenim dekletom in se z njim zaročil. Zanesenjaštvo, ki se ga je mladi pastor nalezel kot dijak od svojih prijateljev, je bilo krivo njegove prevelike občutljivosti. V svojih velikih verskih in socialnih reformatorskih načrtih se je odmaknil od stvarnosti in zato zašel v spore z vso svojo okolico in starši. Podre se njegova zaroka, pojavi pa se industrijec, ki ponudi svojo roko zapuščenemu dekletu. V tem trikotu se zgodba odigrava. Mladi pastor bega iz skrajnosti v skrajnost, otopi za čustva, dokler ne podre vseh mostov sprave s svojo zaročenko, ki je tiho trpela in svoj dobri glas žrtvovala zanj. Ubil je njeno ljubezen.

Za Ljudsko tiskarno v Ljubljani: Jože Kramarič — Izdajatelj: inž. Sodja — Urednik: Mirko Javornik — Rokopisov ne vračamo — »Slovenski dom« izhaja ob delavnikih ob 12 — Mesečna naročnina 6 lir, za inozemstvo 15 lir — Uredništvo: Kopitarjeva ulica 6/III — Uprava: Kopitarjeva ulica 6, Ljubljana — Telefon štev. 40-01 do 40-05 — Podružnica: Novo mesto